

Panorama periode 1 oktober 1969 - 1 april 1970

ALGEMENE EN KABINETSANGELEGENHEDEN

1. Vaste Kamercommissie en Staten-Generaal

Op 30 oktober 1969 vond een bijeenkomst plaats van de Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten met het Hoofd van de Dienst buiten aanwezigheid van de Minister. Het initiatief voor deze bijeenkomst was uitgegaan van de Vaste Commissie, die zich wenste te oriënteren omtrent de door de Regering aangekondigde opheffing van de B.I.D.. Het Hoofd van de Dienst was op deze bijeenkomst vergezeld van het Hoofd van de Afdeling B en het Hoofd van het Kabinet.

De op 25 februari 1970 gehouden bijeenkomst van de Vaste Commissie met de Minister werd bijgewoond door de Secretaris-Generaal, het Hoofd van de Dienst en het Hoofd van het Kabinet. Aan de orde kwamen o.a. het door de Commissie aan de Tweede Kamer uit te brengen tweede verslag van haar werkzaamheden, de gewijzigde opzet van het Maandoverzicht en de afdoening van enige aan de Commissie gerichte verzoekschriften.

In deze periode werden drie vanwege de Vaste Commissie in behandeling gegeven verzoekschriften afgedaan. Tevens werden op verzoek van de Commissie inlichtingen verstrekt naar aanleiding van enige perspublicaties.

In de Tweede Kamer werd bij de behandeling van hoofdstuk VII van de Rijksbegroting 1970 op 16 en 17 december 1969 op ruime schaal aandacht aan de taak en de werkwijze van de Dienst besteed. De belangstelling ging in het bijzonder uit naar de op 14 oktober 1969 door de Minister vastgestelde "Beschikking Antecedentenonderzoeken" en naar de door de Regering aangekondigde wijziging van art. 97b ARAR. Bij de begrotingsbehandeling in de Eerste Kamer op 10 maart 1970 werd eveneens aandacht aan genoemde Beschikking besteed.

Met door de Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten op 25 februari 1970 aan de Tweede Kamer uitgebrachte (tweede) Verslag van haar werkzaamheden was in de vergadering van 21 april 1970 onderwerp van beraadslaging.

Van advies werd gediend voor beantwoording van aan de Regering gestelde vragen van het lid der Tweede Kamer, de heer Vredeling, betreffende een in de Duitse pers geuite veronderstelling dat een Nederlands dagblad gebruik had gemaakt van inlichtingen afkomstig van de B.V.D..

2. Beschikking Antecedentenonderzoeken, artikel 97b ARAR

Het Hoofd van de Dienst, het Hoofd van de Afdeling Beveiliging en het Hoofd van het Kabinet woonden, op uitnodiging van de Directie O.P.Z. een op 17 maart 1970 gehouden buitengewone vergadering van departementale personeelschefs en beveili-

gingsambtenaren bij, waar, aan de hand van een door de Dienst opgesteld discussiestuk, uitgebreid van gedachten werd gewisseld over de uitvoering van de Beschikking Antecedentenonderzoeken.

Het rapport van de Commissie-Bos betreffende de functies die als vertrouwensfuncties in de zin van de Beschikking dienen te worden beschouwd, is nog niet gereed maar is op korte termijn te verwachten. Eerst nadat dit rapport door de regering zal zijn goedgekeurd kan per departement tot de aanwijzing van de vertrouwensfuncties worden overgegaan. Teneinde de uitvoering van de Beschikking - die formeel per 1 maart 1970 reeds in werking is getreden - niet te laten ophouden, zullen voorlopig als vertrouwensfuncties worden beschouwd de functies voorkomende op de door elk departement opgestelde lijsten voor zover deze door de Commissie-Bos zijn goedgekeurd.

Opgemerkt wordt dat de leden van de in artikel 8 van de Beschikking bedoelde "Adviescommissie inzake de veiligheids- onderzoeken" nog niet zijn benoemd.

Wat betreft artikel 97b ARAR werd door de Minister op 17 december 1969 in de Tweede Kamer de toezegging gedaan in overweging te zullen nemen of naast de intrekking van het tweede lid en de daarop gebaseerde lijst van "verboden verenigingen" door een wijziging van het eerste lid het discretionnaire karakter aan het artikel kan worden ontnomen.

3. Vergadering met de Procureurs-Generaal

Het Hoofd van de Dienst woonde één in deze verslagperiode gehouden bijeenkomst bij. Naast het gebruikelijke overzicht betreffende de extremistische groeperingen, gaf hij een uiteenzetting over de achtergronden van suiveringen die plaatsvonden bij de Tsjechische Ambassade h.t.l. en de verdwijning van een lid van de in Amsterdam gevestigde Oostduitse Handelsmissie.

4. Juridische Zaken

De Dienst werd betrokken bij het (inter)departementaal juridisch overleg betreffende:

- het visumbeleid ten aanzien van onderdanen van de Arabische landen;
- de uitvoering van art. 24 Wet B.B.B.G. en art. 57 O.W.N.;
- de uitwijzing van E.E.G.-vreemdelingen uit E.E.G.-landen;
- bezoeken van vluchtelingen aan hun land van herkomst en de gevolgen daarvan voor hun vluchtelingenstatus;
- het ontwerp-Scheepvaartverdrag Nederland - Polen;
- de beneembaarheid van vreemdelingen tot ambtenaar.

5. Publie relations

Ook in deze verslagperiode werden van diverse persvertegenwoordigers verzoeken om informatie ontvangen. Wanneer deze verzoeken onderwerpen betroffen liggende op het werkterrein van de Dienst, werd de gevraagde informatie - zij het soms onder een bepaald voorbehoud - zoveel mogelijk verstrekt.

De tot dusver in deze opgedane ervaringen zijn niet onbevredigend. Bij vergelijking van de vroegere situatie met de huidige, kan geconstateerd worden dat de berichtgeving t.a.v. de taak en de werkwijze van de Dienst in het grootste deel van de Nederlandse publiciteitsmedia een objectiever karakter heeft gekregen.

Op twee in deze periode ontvangen verzoeken om medewerking ten behoeve van radioprogramma's werd niet ingegaan, omdat de betreffende rubrieken zich er minder toe leenden daarin iets over de taak van de Dienst te brengen.

6. Benelux-samenwerking

De Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer kwam in deze verslagperiode driemaal bijeen, namelijk op 14 en 15 oktober 1969 in Den Haag, op 2 en 3 december 1969 in Luxemburg en op 3 en 4 februari 1970 wederom in Den Haag. De Subcommissie ad hoc van de Bijzondere Commissie vergaderde tienmaal. Aan deze bijeenkomsten werd steeds door de juridische adviseur van de Dienst deelgenomen.

Van de door de Bijzondere Commissie en de Subcommissie ad hoc behandelde onderwerpen waar de Dienst bij betrokken was, worden hier genoemd:

- de opstelling van een nieuwe standaard-overeenkomst betreffende de visumafschaffing;
- het visumbeleid ten aanzien van Arabieren;
- het probleem van de pseudo-toeristen;
- de clandestiene immigratie van Chinezen;
- het probleem van de gastarbeiders uit niet E.G.-landen;
- de opstelling van nieuwe instructies aan de diplomatieke en consulaire posten betreffende de afgifte van visa.

De Subcommissie voor de samenwerking tussen de Veiligheidsdiensten kwam in de verslagperiode driemaal (informeel) bijeen, namelijk op 21 november 1969 in Brussel, op 23 januari 1970 in Luxemburg en op 20 maart 1970 in Den Haag. Aan deze bijeenkomsten werd deelgenomen door het Hoofd van de Dienst, lid van de Subcommissie.

Intensief overleg werd gepleegd inzake het gezamenlijk optreden ter betere beveiliging van de in de Benelux gevestigde Instellingen van de Europese Gemeenschappen en installaties van de NAVO.

Het Statuut van een reeds jarenlang door de Benelux-veiligheidsdiensten voorgestaan Beveiligingsbureau, speciaal belast met de interne beveiliging van de drie Europese Gemeenschappen, werd in deze periode door de Europese Commissie goedgekeurd. Het Hoofd van dit Beveiligingsbureau is de heer Noyon, een oud-medewerker van de B.V.D.. Het Statuut geeft regels voor een op sommige punten reeds informeel bestaande samenwerking op beveiligingsterrein met de veiligheidsdiensten van de Zes E.G.-landen, in de eerste plaats met die van de Benelux.

PANORAMA periode 1 oktober 1969 tot 1 april 1970.

VERHOUDING MET ANDERE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN.

De betrekkingen met bevriende inlichtingen- en veiligheidsdiensten hadden ook in de afgelopen verslagperiode een normaal verloop, zowel wat de wederzijdse assistentie als de berichtenwisseling betreft.

VERENIGDE STATEN

Voor wat betreft de Inlichtingendienst van de Verenigde Staten (CIA) bleef de samenwerking op velerlei terrein intensief. Bezoek werd o.m. ontvangen van het Hoofd van de afdeling Benelux van deze organisatie. Ook met de Veiligheidsdienst (FBI) bestond het gebruikelijke goede contact.

ELAND

Voor de samenwerking met de betrokken Engelse diensten geldt hetzelfde. Het Hoofd van de afdeling contra-spionage van de Veiligheidsdienst (MI 5) en een van zijn deskundigen brachten een bezoek aan de BVD, hetwelk in nuttige besprekingen resulteerde. Ook het Hoofd van de afdeling Beveiliging bracht een bezoek aan de dienst. De in den Haag gevestigde vertegenwoordigers van de Engelse Inlichtingendienst (MI 6) zullen in de loop van deze zomer worden vervangen.

FRANKRIJK

Het Hoofd van de Franse Inlichtingendienst (SDECE) bracht een bezoek aan de BVD. Dit bezoek had echter meer een beleefdheids- dan een werktechnisch karakter. De samenwerking met de beide Franse Veiligheidsdiensten (DST en Renseignements Généraux) had een normaal verloop.

DUITSLAND

Met de Duitse Veiligheidsdienst (BfV) werd als gebruikelijk intensief contact onderhouden in een zeer goede sfeer van samenwerking. De Duitse Inlichtingendienst (BND) is nog steeds niet tot rust gekomen en de reorganisatie die de opvolger van de oprichter Generaal R. Gehlen op touw zette, is nog steeds niet voltooid. Inmiddels is beslist dat de eerste vertegenwoordiger van deze dienst na vijf jaar alhier te zijn gedetacheerd geweest, zal worden afgelost. Over de opvolging zijn nog besprekingen gaande.

SCANDINAVIE

Met de Scandinavische landen werd het contact geïntensiveerd door een bezoek van het Hoofd van de Dienst, vergezeld dooyhet Hoofd van de afdeling B aan de Deense, de Zweedse en de Finse Dienst.

IJSLAND

Het Hoofd van de IJslandse Politie- en Veiligheidsdienst en diens plaatsvervanger bezochten de BVD in aansluiting op een vergadering van het Special Committee te Brussel.

Zij orienteerden zich over de bouw van een nieuw kantoor-
gebouw.

Men kon hen met de nodige gegevens behulpzaam zijn.

PORTUGAL

In verslagperiode werd de status van de Portugese Veilig-
heidsdienst (PIDE) gewijzigd. Deze is thans onder het
Ministerie van Binnenlandse Zaken komen te ressorteren,
en heeft geen executieve bevoegdheid meer.

RID

Wat de RID aangaat zij vermeld dat de fluctuerende
en onzekere situatie t.a.v. deze dienst tot gevolg heeft
gehad dat de samenwerking zich ook tijdens deze verslag-
periode heeft moeten beperken tot routine aangelegenheden.

MID, MARID, LUID

De samenwerking met de drie inlichtingen- en veiligheids-
diensten van de strijdmacht had een normaal verloop.

PANORAMA VAN WERKZAAMHEDEN VAN AFDELING B VAN DE BVD

(1-10-1969 t/m 31-3-1970)

Internationaal communisme

In deze verslagperiode is in het bijzonder aandacht besteed aan die ontwikkelingen in de internationale beweging, die verband houden met de consolidering van de hegemonie van Moskou over het Oostblok als laatste fase van het herstel van de door "Tsjechoslowakije" geleden schade, en - in verband daarmee - aan de geleidelijke bijstelling van de partijstandpunten in de Westerse CP-en. De daarmee contrasterende tendenzen (tot uitdrukking komend in de autonomie van Roemenië en Joegoslavië en voorts in revisionistische stromingen in Westerse CP-en) zijn uiteraard mede in deze studie betrokken.

Daarnaast hebben verschillende andere onderwerpen de aandacht gekregen, zoals het Sino-Sowjet conflict en de veronderstelde machtsstrijd in het Kremlin.

Over deze zaken is regelmatig gerapporteerd o.a. (sinds januari 1970 in gewijzigde vorm) in het Maandoverzicht.

De Communistische Partij van Nederland en haar nevenorganisaties

De volgende onderwerpen betreffende de CPN en haar nevenorganisaties hebben deze verslagperiode bijzondere aandacht gevraagd:

- CPN-verhouding tot CPSU
- CPN-agitatie in de bedrijven
- 23e CPN-congres
- resultaten CPN bij de Provinciale Statenverkiezingen, 18 maart
- optreden Algemeen Nederlands Jeugd Verbond en Nederlandse Vrouwen Beweging.

1. Na de zeer voorzichtige en weinig spectaculaire stappen van de CPN-leiding in het voorjaar van 1969 om tot een wat mildere verhouding tot de internationale communistische beweging te komen, werd (o.m. dankzij dezerzijdse observatie) bekend dat in de loop van november 1969 enkele belangrijke CPN-functionarissen een bezoek brachten aan de RA (verm. in het kader van de voorbereiding van het 23e CPN-congres). Nadien kwam de heer De GROOT (die hoewel geen verantwoordelijk partijbestuurder meer zijnde, toch nog met name t.a.v. de "internationale betrekkingen" leiding blijft geven) in enige artikelen in "De Waarheid" en in zijn congresrede tot een wat vriendelijker en meer positieve benadering van het optreden van de CPSU dan hij de laatste jaren had gedaan. Tot een verdere en meer reële toenadering tussen de beide partijen is het evenwel nog niet gekomen.
2. Toen in de loop van 1969 de CPN een landelijk bedrijfsbureau oprichtte, bemand door de partijbestuurders en MEIS, kwam er - mede ook door de sociaal-economische situatie in verschillende gebieden - meer leven in het bedrijfswerk van de partij. Bedrijfsgroepen werden gevormd, die leiding gaven aan de oprichting van bedrijfsactiecomité's, welke o.l.v. centrale actiecomité's metterdaad tot actie (ook stakingen) kwamen. Met name was dit in enige bedrijfstakken in de provincie Groningen het geval.
In afwijking van de koers der laatste jaren, waarbij de CPN haar leden oproep zich geheel te conformeren aan het beleid van het NVV, is de CPN in de loop van 1969 dus weer gekomen met een actief bedrijfswerk en het vertonen van een "eigen gezicht".
In verschillende brieven werd hierover de regering van voorlichting gediend.

3. Het van 6 t/m 8 februari 1970 gehouden 23e CPN-congres tracht weinig nieuwe gezichtspunten naar voren. In feite was de hiervoren genoemde redevoering van de heer De GROOT nog het belangrijkste. De daarin t.o.v. de CPSU ingenomen houding werd door de congresgangers met opluchting aanvaard, daar hiermee een periode van een zekere vijandigheid tegen de Sowjet-Unie min of meer werd afgesloten. Een uitgebreid overzicht van dit congres werd samengesteld en aan belanghebbenden toegezonden.
4. De resultaten van de CPN bij de op 18-3-1970 plaatsgehad hebbende verkiezingen voor de Provinciale Staten werden in M.O.no.3 besproken. Hierbij is enerzijds gewezen op de sterke vooruitgang vergeleken bij de Provinciale Statenverkiezingen van 1966; van 183.571 stemmen in 1966 naar 236.602 stemmen in 1970, van 2,7% naar 4,4% en van 13 van de 673 zetels in 1966 naar 28 van de 689 zetels in 1970. Anderzijds vond een vergelijking plaats met de resultaten van de Kamerverkiezing van 1967, waaruit bleek dat, als gevolg van de verminderde opkomst, ook de CPN - behalve in de noordelijke provincies - stemmenverlies had geleden. In de grote steden werden nu ruim 30.000 stemmen minder verkregen. Dankzij de winst in het noorden bleef het totale verlies tot 11.716 stemmen beperkt.
5. Naast de CPN hebben de afgelopen periode ook enige van haar nevenorganisaties een wat meer radicale en op het grote publiek gerichte activiteit betoond. Het ANJV kwam tot een kortstondige bezetting van de afdeling militaire zaken van het Amsterdamse bevolkingsregister op 31-12-1969. De Nederlandse Vrouwenbeweging was recent betrokken bij enige demonstratieve protestacties tegen de verhoging van de kosten van crèches.
6. Het optreden van communisten onder buitenlandse gastarbeiders in ons land werd ook in de verslagperiode zo nauwgezet mogelijk gevolgd. De moeilijke identificatie van activisten en de wisselende samenstelling van de leidinggevende organen verzwaren deze arbeid. Een rapport over de activiteiten van Spaanse communisten in ons land werd op 12-12-1969 aan de regering toegezonden.

Overige linkse groeperingen

Ook in deze verslagperiode hebben de ontwikkelingen in de sfeer van de radikale jongeren en studenten bijzondere aandacht gehad. Twee tendenzen zijn daarin sterk naar voren gekomen: 1) een streven de studentenoppositie uit te bouwen tot een meer algemene anti-kapitalistische (dus "socialistische") oppositiebeweging en 2) een snelle uitbreiding van de buitenparlementaire oppositie.

Volgens de laatste theorieën van de radikale studentenleiders zullen de NSR-grondraden de bases moeten gaan vormen van een autonome, socialistische oppositie, de eerste kernen van nog op te bouwen "stadfronten". Rond deze grondraden worden dan basisgroepen gevormd (die samenwerking met vakbonden, onderwijsfront, "witte" EVD, actiegroepen, huur- en woningnood-, stakingscomité's etc.) en faculteitsgroepen (die als universitaire werkgroepen hun impulsen ontvangen van de basisgroepen en de resultaten van hun studie terugspelen naar de basisgroepen).

Over deze nieuwe strategie van de studentenbeweging zijn enkele studentenleiders in discussie geraakt met de CPN.

In feite moet deze ombuiging van het studentenprotest in een "socialistische" richting (waarbij de kapitalistische maatschappij zelf tot aanvaldoel wordt) gezien worden als een min of meer logische consequentie van twee ontwikkelingen: 1) het echec van de "democratische" beweging aan de universiteiten en hogescholen in samenhang met het uiteenvallen van de SVB en 2) de sterke uitgroei van de buitenparlementaire oppositie-beweging.

Hoewel de radikale studenten zelf tot deze laatste ontwikkeling hebben bijgedragen (men denke o.a. aan het in november vorig jaar in samenwerking met de SJ en de "witte" BVD gehouden anti-NAVO-congres en de oprichting van de Bond voor Wetenschappelijke Arbeiders) zijn de buitenparlementaire oppositiegroepen voor het merendeel buiten de studentenbeweging ontstaan ("witte" BVD, Volksuniversiteit voor Sabotage, Oranje Vrijstaat met o.a. de "krakersgroepen" van Actie '70, Dolle Mina's etc).

Alles bijeengenomen hebben deze ontwikkelingen tot een vrij vorderde situatie geleid, waarin velerlei acties, ook meer radicale acties mogelijk zijn geworden, temeer waar verschillende studentengroeperingen nog niet aan de "antikapitalistische, socialistische fase" toe zijn en zich toch opmaken voor nieuwe acties binnen de universiteiten en hogescholen zelf, o.a. in verband met de invoering van de Wet-VERJINGA.

Rechts-extremisme

In de sfeer van de rechts-extreme groeperingen is slechts geringe activiteit signaleerd. De indruk bestaat echter, dat de reactie op de ontwikkelingen in de meer extreem-linkse sfeer sterker begint te worden.

Suriname en Antillen

a. Antillen

Aan de VNA wordt bij voortdurend steun geboden bij het vergaren van informatie over stromingen en personen van radicale of extremistische inslag. De VNA/zelf maakt een zeer moeilijke tijd door als gevolg van conflicten die hun oorzaak vinden in de revolutionaire gebeurtenissen van 30 mei 1969.

b. Suriname

Met uitzondering van een onlangs opgericht Aluminium Comité, waarin Surinaamse en Nederlandse organisaties samenwerken, was er ook in deze periode geen sprake van georganiseerde politieke activiteit van Surinaamse nationalist in Nederland.

Genoemd comité ageert tegen de vestiging van Aluminiumbedrijven in Nederland en ijvert voor de verwerking van de Surinaamse bauxiet in het land van herkomst.

Een klein aantal in Nederland verblijvende Surinamers wordt niet aangetrokken tot de Black Panther-beweging en bezoekt bijeenkomsten van deze beweging. Ook in de afgelopen maanden kwamen weer vrij grote aantallen Surinamers naar Nederland om zich hier blijvend te vestigen.

Diversen

Met vertegenwoordigers van het D.G.C.O.2V. werden besprekingen gevoerd teneinde te komen tot een betere synchronisatie van voorstellen

ding en uitvoering van enkele in buitengewone omstandigheden te nemen maatregelen.

Personeel

Een contactambtenaar werd overgeplaatst naar de afdeling C. In enkele bestaande vacatures werd voorzien door de tewerkstelling bij de afdeling van een drietal jonge middelbare ambtenaren.

Vorbereidingen worden getroffen om te komen tot uitbreiding ~~van~~ van het personeelsbestand van de sectie SBP, i.v.m. de aan deze sectie opgedragen nieuwe taken.

Een aantal nieuwe personeelsleden liep stage bij de afdeling.

6 mei 1970

1 - Algemeen
2 - Bijl.
3 - 1/100

PANORAMA

- AFDELING C

1 oktober 1969 - 1 april 1970

USSR

Vertegenwoordiging

In de verslagperiode namen de voorbereidingen voor de LENIN-herdenking (22 april 1970) een zeer belangrijke plaats in:

- de persafdeling van de Ambassade verstrekke op grote schaal materiaal over LENIN aan de Nederlandse publiciteitsmedia;
- ambassade-leden onderhielden nauw contact met de Vereniging Nederland-USSR en stimuleerden de activiteiten van deze vereniging in dit verband.

Sedert kort verstrekt de persafdeling - in opdracht van Radio Moskou - wekelijks korte berichten over Nederland, bestemd voor radio-uitzendingen in de USSR. In dit kader leverde één van de medewerkers van de persafdeling - onder pseudoniem - een zeer tendentieus bericht, getiteld: "Nederland als doorvoerhaven voor de levering van wapens aan Israël".

De anti-Israëlpropaganda werd voorts gevoerd d.m.v. het verspreiden van pamfletten en een artikel in het door de vertegenwoordiging uitgegeven Informatie-bulletin. De (Nederlandse) Minister van Buitenlandse Zaken gaf de vertegenwoordiging hiervoor een terechtwijzing.

De in 1969 door de Staten-Generaal goedgekeurde culturele overeenkomst met de USSR werd op 4 maart 1970 door de Opperste Sovjet bekrachtigd.

De Sovjet-Russische Regering dringt thans aan op een consulaire verdrag met Nederland met als doel de vestiging van een consulaat in Rotterdam (of Amsterdam).

Door de overname van het meerderheidsbelang in het aandelenkapitaal van een Nederlandse naamloze vennootschap is de eerste Sovjet-Russisch/Nederlandse joint-venture tot stand gekomen.

Terzake van het veiligheidsaspect van beide laatst vermelde zaken werden rapporten uitgebracht.

Tussen de Centrale Kamer voor Handelsbevordering en Sovjet-Russische staatsorganisaties werden overeenkomsten afgesloten i.z. samenwerking op wetenschappelijk en technisch gebied.

Personeelsbestand

De Sovjet-Russische Handelsvertegenwoordiging te Amsterdam kreeg toestemming een medewerker voor handelsaangelegenheden op chemisch gebied aan te stellen. Hij blijkt een medewerker van het nauw met de sovjet-russische inlichtingendienst samenwerkende Staatscomité voor Wetenschap en Techniek te zijn.

Inlichtingenactiviteiten

Op 17 februari 1970 raakte een auto van de Sovjet-Russische Ambassade in de omgeving van Hoofddorp te water. In de auto werd o.m. een kaart van Nederland aangetroffen waarop aantekeningen m.b.t. geheime militaire objecten stonden. De rapportage van de dienst hierover heeft inmiddels geleid tot maatregelen t.a.v. de inzittenden van de auto, t.w.: tot het uitwijzen van de eerste secretaris van de Ambassade en tot het verzoek aan de Sovjet Ambassadeur de medewerker, die in de Sovjet-Unie vertoeft, niet naar Nederland te laten terugkeren.

De activiteiten van de Russische inlichtingenofficieren richten zich overigens op de bekende onderwerpen, zoals electronica, NAVO-personeel en bewegingen en controle-maatregelen in de haven van Rotterdam.

Enige agenten kregen de opdracht gegevens omtrent Israël te verzamelen, met name omtrent het kernfysisch research-centrum aldaar.

DDR

De Oostduitse Handelsvertegenwoordiging

Begin januari 1970 verdween een medewerker van deze Handelsvertegenwoordiging met zijn echtgenote en meldde zich als vluchteling in de Bondsrepubliek. Hij verklaarde te zijn gevlucht omdat hij zich niet langer met de door de DDR gevoerde politiek kon verenigen, in het bijzonder niet na de gebeurtenissen in de CSSR in augustus 1968.

Het gesignaleerde contact met Nederlanders uit kringen van dissidente communisten, PSP en Nieuw Links van de PvdA werd voortgezet. Voorts werd een delegatie van D'66 voor een bezoek aan de DDR uitgenodigd.

Inlichtingenactiviteiten

Zowel het patroon van de activiteiten als de doelen van de Oostduitse inlichtingendiensten bleef vrijwel ongewijzigd. De Oostduitse civiele inlichtingendienst legde in de verslagperiode bijzondere belangstelling aan de dag voor al datgene wat in Nederland geschiedt m.b.t. research en exploitatie van aardgas. Deze belangstelling lijkt te zijn geïnspireerd door de KGB, de civiele sovjet-russische inlichtingen- en veiligheidsdienst.

Overige Oostbloklanden

Vertegenwoordigingen

De in begin oktober 1969 naar zijn land teruggeroepen Tsjechoslowaakse Ambassadeur werd inmiddels uit de dienst van zijn Ministerie van Buitenlandse Zaken ontslagen.

Zijn opvolger, , die op 7 december 1969 in Nederland aankwam, "normaliseerde" de betrekkingen met de vertegenwoordigingen van de USSR en de andere landen van het Warschau Pact die deelnamen aan de inval in Tsjech-Slowakije in augustus 1968.

Nog vóór de komst van verdween één van de medewerkers van de Tsjechoslowaakse Handelsvertegenwoordiging en meldde zich als vluchteling in de Bondsrepubliek. Twee andere - vrij liberaal gezinde - Tsjechische functionarissen werden vervolgd, onder het voorwendsel van een dienstbezoek aan Praag, teruggeroepen en keerden niet meer naar Nederland terug.

Onder leiding van wordt de zuivering op de vertegenwoordiging thans voortgezet.

In januari 1970 kwam de nieuwe Bulgaarse Ambassadeur, , in ons land aan. Zijn voorganger - geaccrediteerd bij de Benelux - had Brussel als standplaats. Verdere uitbreiding van Bulgaarse vestigingen vond plaats door de opening te Amsterdam van filialen van de Bulgaarse Staatsvluchtvaartmaatschappij Balkanair en het Bulgaarse Staats-reisbureau "Balkantourist".

Personeelsbestand

In de verslagperiode keerden 6 medewerkers - waaronder de assistent-militair-attaché - van de Poolse vertegenwoordiging naar Polen terug. De assistent-militair attaché zal door een niet-militaire functionaris worden vervangen. Het lijkt niet uitgesloten, dat een inkrimping van het personeelsbestand plaats vindt als gevolg van bezuinigingen, welke bij het Poolse Ministerie van Buitenlandse Zaken wordt doorgevoerd.

De bezetting van de Bulgaarse vertegenwoordiging onderging een uitbreiding met 4 medewerkers, waaronder 2 Nederlanders.

Inlichtingenactiviteiten

Wederom werd aandacht geschonken aan een aantal zgn. "derde-land-ontmoetingen" in Nederland tussen buitenlandse agenten en hun opdrachtgevers. Ook thans bleken deze opdrachtgevers in enkele gevallen medewerkers te zijn van in ons land verblijvende Costblok-vertegenwoordigingen.

De geconstateerde inlichtingen-activiteiten weken doorgaans niet af van het gebruikelijke patroon.

Veel belangstelling bleek te bestaan voor de op 1 en 2 december 1969 te 's-Gravenhage gehouden E.G.-topconferentie. Een alhier geaccrediteerde Roemeense diplomaat bleek onlangs in het bezit te zijn van een uitsluitend voor ambtelijk gebruik bestemd E.G.-document.

Chinese Volksrepubliek

Na de afsluiting van de periode van de Culturele Revolutie in de CVR treden de Chinese vertegenwoordigingen in het buitenland in opdracht van Peking weer enigszins uit het isolement, waarin zij zich hadden teruggetrokken.

De Chinese Vertegenwoordiging toont thans grote belangstelling voor pro-chinese communistische groeperingen, voor Nederlandse studenten en scholieren en met name voor de Socialistische Jeugd. Voor deze groeperingen worden filmvoorstellingen en discussie-avonden georganiseerd.

Verzoeken van omroepverenigingen om films voor TV-uitzendingen worden thans met grote bereidwilligheid gehonoreerd.

Het aantal in verschillende plaatsen georganiseerde filmvoorstellingen voor Overzee-Chinezen neemt toe. Hierbij is de Vereniging voor Overzee-Chinezen "OU HAI" te Amsterdam een rol toebedeeld.

De Chinese Vertegenwoordiging lijkt thans ook meer vrijheid van handelen te hebben gekregen m.b.t. het verstrekken van visa aan bezoekers van de Canton Fair, welke 2x 's-jaars wordt gehouden.

Midden-Oosten.

Het in het vorige verslag vermelde Palestina-Comité beoogt door beïnvloeding van de Nederlandse publieke opinie te bereiken, dat de Nederlandse Regering - onder druk daarvan - stappen zal ondernemen "ter verzekering van de rechten van de Palestijnen op terugkeer naar hun land".

Een delegatie van dit Comité - dat bij zijn activiteiten veel steun ondervindt van de honorair-consul van Koeweit in Nederland - heeft het eerste Internationale Congres van de nationale Palestina-Comité's bijgewoond, dat eind december 1969 in Algiers werd gehouden.

Ter voorkoming van aanslagen door Arabische terreurorganisaties wordt - in samenwerking met de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Justitie alsmede met bevriende buitenlandse diensten - getracht het reizen van verdachte onderdanen van landen in het Midden-Oosten naar het Benelux-gebied te verhinderen c.q. te bemoeilijken en onder contrôle te houden.

april 1970

PANORAMA AFDELING BEVEILIGING

Oktober 1969 t/m Maart 1970

ALGEMEEN

De Commissie Veiligheidsonderzoek Vertrouwensfuncties Rijksoverheid vergaderde in de verslagperiode, waarin het secretariaat overging naar de secretaris van de afdeling, 21 maal. De omschrijvingen van de drie hoofdgroepen van functies waarvoor veiligheidsonderzoeken nodig geacht worden kwamen gereed, zodat de limitatieve funktielijsten thans in concept kunnen worden opgesteld. Aan 7 departementen van algemeen bestuur werden dergelijke concepten reeds toegesonden.

Met het tot stand komen van de Beschikking Antecedentenonderzoeken van 14 oktober 1969 werd het veiligheidsonderzoek getrokken uit de sfeer van geheimhouding en tot een normaal ambtelijke regeling gemaakt. De hieraan verbonden consequenties werden nagegaan teneinde tot een zo gunstig mogelijke uitvoering te geraken. Een speciale regeling werd getroffen met de PTT, de civiele instantie met de meeste vertrouwensfuncties, teneinde een soepele overgang te verkrijgen.

Het periodieke overleg met de militaire inlichtingendiensten vergde in de verslagperiode, mede in verband met het in de beide voorgaande punten besprokene, veel aandacht.

Een naar aanleiding van de ernstige spionagegevallen van de laatste jaren ingestelde commissie van onderzoek naar de beveiliging bij het hoofdkwartier van de Noordatlantische Verdragsorganisatie te Brussel bracht een rapport uit aan de Secretaris-Generaal. Het door Nederland in te nemen standpunt op een in april te houden vergadering van NATO special en security committees tezamen werd in overleg met B.Z. en de militaire veiligheidsdiensten voorbereid.

Medio maart stelden twee inspecteurs van de NATO een onderzoek in naar de stand van de Atomal beveiliging in de militaire sector waarbij, vergeleken met het bevind in het vorige jaar, vooruitgang geconstateerd werd. Door verschillende omstandigheden, o.a. een inmiddels opgelost verschil van inzicht t.a.v. de rapporteerweg, werd het Nederlandse commentaar op de in 1969 uitgevoerde inspectie pas begin 1970 ingediend.

Onderhandelingen welke met Zwitserland gevoerd werden m.b.t. toetreding tot Eurocontrol brachten nogmaals de geringe geneigdheid van laatstgenoemde organisatie tot het scheppen van goede beveiligingswaarborgen naar voren.

Het Hoofd van de afdeling en zijn aangewezen opvolger woonden een vergadering van het Nato Security Committee bij. Van deze gelegenheid werd gebruik gemaakt afscheid te nemen van verschillende beveiligingscontacten te Brussel en het a.s. Hoofd voor te stellen.

Een Hoofdamtenaar van de afdeling woonde de lange cursus van het Defensie Studie Centrum bij.

GEBIEDEN VAN BEVEILIGING

De leidraad voor de beveiliging van Atomal en Cosmic informatie en de administratieve regelingen dienaangaande kwamen in de verslagperiode gereed.

De Cosmic archieven van het Ministerie van Algemene Zaken en van Hr. Ms. Ambassade te Bonn, waar de laatste jaren geen Cosmic documenten werden ontvangen, werden op de vereenvoudigde verantwoordingsprocedure gesteld als eerste stap tot de opheffing t.z.t. van deze archieven.

Een gewijzigde opzet voor de beveiliging tegen afliuisterapparatuur, in combinatie met de afdelingen C en TD, kwam tot stand en wordt in de praktijk getoetst.

Een ambtenaar van de afdeling werd belast met het onderhouden van werkcontact met het Nationaal Verbindings Beveiligings Bureau en het assisteren bij de herziening van het voorschrift Physieke beveiliging van het codebedrijf.

BEVEILIGINGSPRAKTIJK.

Naar aanleiding van de arrestatie wegens spionage van de secretaresse van de Minister voor Wetenschapsontwikkeling van de Bondsrepubliek werd een onderzoek ingesteld. Het bleek, dat Nederland op dat ogenblik nog geen gerubriceerde wetenschappelijke inlichtingen op ultra centrifugegebied aan Duitsland beschikbaar gesteld had, zodat geen Nederlandse belangen kunnen zijn geschaad.

Een rapport werd uitgebracht over de beveiligingsaspecten van het onbeheerd achterlaten van een map met enige gerubriceerde gegevens door de chef operatiën B.B..

In verband met de aanslagen op vliegtuigen door Arabische terroristen werden verschillende besprekingen gevoerd om zeker te zijn, dat voor Israelische vliegtuigen en voor Nederlandse vliegtuigen met bestemming Israël geen mogelijke defensieve tegenmaatregelen over het hoofd zouden worden gezien.

Besloten werd de verjaringstabel, behorende bij de "Aanbevelingen" voor de politie, te handhaven teneinde deze steun voor een verantwoorde cordeelvorming bij van de dienst onafhankelijke instanties die over BVD informatie beschikken niet te verliezen.

INWENDIGE VEILIGHEID

De Dienst nam deel aan een door de MID georganiseerde communicatie oefening m.b.t. het contra-inlichtingen samenspel in bijzondere omstandigheden, welke een goed verloop had. Inzicht in- en waardering voor- elkanders taken werden hierdoor wezenlijk gunstig beïnvloed.

EMIGRATIE

In de verslag periode werden 6400 emigratie- en visum-aanvragen ontvangen waarvan bijna 5100 voor emigratie. In slechts 9 gevallen moesten ongunstige inlichtingen worden doorgegeven.

In de vorige verslagperiode werden bijna 7400 aanvragen ontvangen waarvoor in 12 gevallen ongunstige inlichtingen moesten worden doorgegeven.

VOORLICHTING EN INSTRUCTIE

Begin november vond een der periodieke bijeenkomsten met de beveiligingsinspecteurs van bedrijven en niet-overheidsinstellingen plaats. Aandacht werd vooral besteed aan de Beschikking Antecedenten-onderzoeken en haar gevolgen in de Overheid, als aansporing tot het besteden van gelijke moeite en zorg aan de vertrouwensfuncties bij deze relaties.

Over het algemeen stond men zeer aarselend tegenover de gekozen werkwijze.

In december werd een bijeenkomst met de departementale beveiligingsfunctionarissen georganiseerd, bijgewoond door de Werkgroep Veiligheidsonderzoeken van de Dienst, teneinde de implicaties van de Beschikking Antecedentenonderzoeken onder het oog te zien en de noodzakelijkheid van veel uitgesprekener contact met de personeelsafdelingen te onderstrepen. Ook in deze kring was duidelijke aarzeling, speciaal ook vanwege de vrees, dat de noodzakelijke werkwijze teveel tijd zal gaan vergen.

In maart werd als gevolg van een in de november bijeenkomst naar voren gekomen verzoek, een filmdag georganiseerd waaraan ca 24 beveiligingscontacten de beveiligings-instructiefilms vertoond werden welke de Dienst bezit.

Hierbij waren de nieuwste Duitse en Engelse films op dit gebied. Op de laatste maart nam het hoofd van de afdeling tijdens een interneel samensijn afscheid van zijn ambtelijke beveiligingscontacten die daarbij op ongedwongen wijze het nieuw optredende afdelingshoofd (wederom) konden ontmoeten.

27 april 1970.

Panorama van 1 oktober 1969 t/m 31 maart 1970

Afdeling E.

Algemeen

Op 1 februari 1970 heeft de heer , de heer die vanaf 1 oktober 1965 hoofd van de afdeling E is geweest, in deze functie opgevolgd.

Sectie EJ

geen bijzonderheden te vermelden.

Sectie EO

Sedert 1 januari 1970 is de heer belast met de leiding van de sectie EO, als opvolger van de heer Gedurende deze verslagperiode werden de opleidingen gehouden als bedoeld in het Reglement Opleiding en Examens BVD, onder B, D3 en D6.

Op 31 oktober en 19 december 1969 vond de uitreiking plaats van 28 resp. 14 Veiligheidsdienstdiploma's, zodat daarmee het totaal aantal gediplomeerden is gestegen tot 995. Voor nieuw in dienst getreden personeel, bestemd voor administratieve functies vond een z.g. Beveiligingsinstructie cursus plaats.

In het kader van de voortgezette vorming en opleiding werden drie stagiaires begeleid bij de uitvoering van studieopdrachten.

Voor het personeel van de sectie E IX werden twee lezingencycli gehouden. Ten behoeve van twee groepen, geformeerd uit het personeel van de sectie E XIII werd een speciaal programma verzorgd met het doel hun bredere informatie te verschaffen.

Buiten het eigenlijke cursusverband werden voor verschillende verbindingen van de Dienst lezingen en filmvoorstellingen verzorgd, terwijl aan diverse opleidingsinstituten van de politie en strijdkrachten medewerking werd verleend door gastdocenten ter beschikking te stellen.

Het talenpracticum, waarvan in het voorgaande verslag gewag werd gemaakt, voldoet aan de gestelde verwachtingen.

Sectie E XIII

De bereidwilligheid van particulieren op verzoeken tot medewerking bij het vinden van tijdelijke observatie ruimte in woningen of kantoren blijft onverminderd positief.

De steeds toenemende intensiviteit van het wegverkeer maakt het volgen met auto's een uitermate moeilijke opgave en vergt veel van de betrokken volgers. Dat ook in deze verslagperiode geen persoonlijke ongelukken hebben plaatsgevonden, stemt tot voldoening.

Sectie E IX

Het inwerkingtreden van de "Beschikking Antecedentenonderzoek" werd door E IX-informanten nog niet ter sprake gebracht.

De moeilijkheden die ontstaan waren door een strikte toepassing van het Besluit Bevolkingsboekhouding door de gemeente 's-Gravenhage zijn inmiddels opgeheven. De toegang tot het Haagse Bevolkingsregister is thans tot tevredenheid geregeld.

De personeelspositie bij de sectie E IX begint precair te worden, en in de komende tijd zal hieraan bijzondere aandacht dienen te worden besteed. De werving van nieuw personeel voor E IX is een moeilijke zaak.

1 april 1970.

ACD

1. Administratieve zaken

De Raadadviseur voor de Automatisering werd op de hoogte gesteld van het voornemen enkele medewerkers van de Dienst cursussen te laten volgen op het gebied van de administratieve automatisering. Het ligt in de bedoeling deze medewerkers na hun opleiding een toepasbaarheidsonderzoek t.a.v. het gebruik van computers bij de Dienst te laten instellen. Inmiddels zal de interne voorlichting over computermogelijkheden ter hand kunnen worden genomen.

Als gevolg van het optreden van Arabische terroristen in Europa werd de afdeling opgedragen het reizigersverkeer van onderdanen van een aantal Arabische staten die Nederland in- of uitreizen in een documentatiesysteem vast te leggen. In de praktijk is gebleken dat dit systeem zeer bewerkelijk is omdat het aantal Arabische grenspassanten groot is en de ingewikkelde Arabische namen moeilijkheden bij de documentatie opleveren.

In de verslagperiode werden wederom administratieve werkzaamheden en documentatiebestanden van andere afdelingen overgenomen, waaronder het Nato-archief van de afdeling B.

Door het waarnemend afdelingshoofd werd een aanvang gemaakt met een onderzoek dat ten doel heeft een betere coördinatie tot stand te brengen tussen operationele en niet-operationele administratie en documentatie.

2. Personeel

Aan een medewerker van de centrale cartotheek die de Dienst op 1 april met functioneel leeftijdsontslag verliet, werd de eremedaille, verbonden aan de orde van Oranje-Nassau, in silver verleend.

Het hoofd van de sectie Personeeldocumentatie voltooide zijn SOD-opleiding met het behalen van het diploma Archiefverzorging II.

In een aantal vacatures op lager administratief niveau kon ondanks wervingspogingen nog niet worden voorzien.

3. Diversen

Na een vrij ingrijpende verbouwing, op instigatie van de bedrijfsarts uitgevoerd, werd voor de sectie Onderwerpsdocumentatie een betere werkomgeving geschapen.

Een studie werd gemaakt van de mogelijkheden die, na opheffing van de garage, voor de afdeling in het souterrain ontstaan. Onder meer wordt overwogen het omvangrijke archiefdepot daar onder te brengen.

M

Afdeling Personeelszaken

Personeelsbeheer:

In de verslagperiode is op de leeftijd van 54 jaar overleden de heer _____, Hoofdonderzoekingsambtenaar A en, eveneens op 54-jarige leeftijd, de heer _____, Technisch assistent.

In het afgelopen tijdvak hebben 22 personeelsleden de Dienst verlaten; 1 onder toekening van invaliditeitspensioen, 5 wegens het bereiken van de uitkeringgerechtigde leeftijd (1 hogere en 4 middelbare ambtenaren) en 16 op eigen verzoek (w.o. 9 vrouwelijke medewerkers, waarvan 4 typistes).

In dienst zijn getreden 10 personeelsleden, onder wie 5 typistes.

Van deze 10 personeelsleden zijn er 8 aangetrokken door bemiddeling van reeds in dienst zijnde personen en 2 door in verschillende dagbladen geplaatste advertenties.

Ook in de onderhavige periode is het (nog) niet gelukt om een bekwaam jong jurist en een juridisch stafmedewerker aan te trekken.

Aan 4 middelbare ambtenaren is op grond van de 30-niektekostenregeling een tegemoetkoming in ziektekosten toegekend.

Personeelszorg en Organisatie:

De spanning als gevolg van de ziektegevallen in de afdeling - waarvan in de vorige verslagperiode reeds sprake was - bleef ook in de achterliggende zes maanden het beeld beheersen.

Sedert 6 november 1969 heeft een van de drie personeelsconsulenten - op advies van de bedrijfsgeneeskundige - verzet laten gaan. De werving van nieuw personeel welke reeds sedert medio 1969 werd waargenomen is vanaf 1 januari 1970 formeel aan de afdeling toegevoegd.

Dank zij de juiste taakopvatting van de afdelingsmedewerkers konden de meeste zaken, die geen uitstel gedoegden, tijdig verricht worden en werd zelfs een noodzakelijk organisatieproject, te weten een omvangrijk arbeidstechnisch onderzoek in de afdeling TD, ter hand genomen.

De voor het te voeren personeelsbeleid zo noodzakelijk bevonden methodische personeelsbeoordeling is ook nu weer het "kind van de rekening" gebleven met slechts 64 voltooide beoordelingen.

Commissie van Overleg:

In de verslagperiode kwam de Commissie van Overleg 66-maal in formele vergadering bijeen. Naast afdoening van een groot aantal onderwerpen waarover eerder al informeel overeenstemming was bereikt, werd daarin van gedachten gewisseld over enkele bij deze gelegenheid van ambtenarenzijde aan de orde gestelde punten, waarvan wel de belangrijkste waren de eventuele mogelijkheden bij de toepassing van een aantal salarisschalen ten aanzien van sommige groepen lagere ambtenaren en de honorering van de onderzoekingsambtenaren bij de afdeling E.

Het memo over het laatste punt werd voortsetting van het overleg nadien bij herhaling in het informele vlak plaats.

Ook in dit vlak werd overeenstemming bereikt over het maken van een begin met de invoering, gelijktijdig met de verdere arbeidsverkortung per 1 april 1970, van een lunch-pauze-aftrek voor de vervoersbeambten van de Dienst.

Maatschappelijk Werk:

Hoewel het maatschappelijk werk vrijwel beperkt bleef tot het individueel maatschappelijk werk, nam het aantal personeelsleden dat om advies en bijstand kwam in deze verslagperiode weer toe.

Vele problemen vereisten een andere oriëntatie waartoe huisbezoeken werden afgelegd en de nodige contacten met de betreffende instanties werden opgenomen.

Sociaal Fonds:

Het bestuur van het Sociaal Fonds kwam in de verslagperiode viermaal in vergadering bijeen.

Behandeld werden in het geheel acht gevallen.

Met de verlening van financiële steun was geneeald een totaalbedrag van / 6.250,-, verstrekt uitsluitend in de vorm van rentelose leningen.

Het aantal contribuanten op 31 maart 1970 bedroeg 489 (30 september 1969: 500).

1/2

PANORAMA PERIODE

1-10-1969 - 31-3-1970.

Afdeling Financiën en Inventaris Dienst.

Belegging

Voer het jaar 1971 is een uitbreiding met 18 man voorgesteld. Deze uitbreiding houdt voor een groot deel verband met de overdracht van taken van de BID naar de BVD; terwijl ook enkele krachten zijn uitgetrokken om de mogelijkheid tot inschakeling van een computer te bestuderen e.q. voor te bereiden.

Het dienstjaar 1968 werd eind 1969 afgesloten. De uitgaven bleven, afgezien van de kosten van leenronden, binnen de gevande bedragen.

Salarisbetaling

Tot 1 januari 1969 werd het op grond van beveiligingsoverwegingen niet mogelijk geacht het personeel in de gelegenheid te stellen het salaris per bank of per giro te ontvangen.

Door wijziging in de procedure van de girale betaling is echter begin 1970 een aanvang gemaakt met betaling per bank.

Investing

Het de restauratie van het pand J. v. Oldenbarneveltlaan 53, dat te eisen behoeve door de Rijksgebouwendienst is aangekocht is nog niet aangevraagd.

Het bleek moeilijk overeenstemming te vinden over de restauratieplannen tussen de Rijksgebouwendienst en Bouwen en woningtoezicht.